

BESLUT

2011-11-25

511-6563-06

Naturvård
Tomas Keiner

Enligt sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET ÄNGEMYRARN, ÅRJÄNGS KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsas med den svarta heldragna linjen på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Områdets exakta gränser har bestämts vid en lantmäteriförrättning,.

Naturreservatets namn ska vara Ängemyrarna.

Syfte med naturreservatet

Naturreservatet Ängemyrarna bildas i syfte att bevara brandpräglad tallnaturskog och biologisk mångfald knuten till denna. Området ska tillsammans med andra skogsmiljöer i omgivande landskap ge goda förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av naturliga växt- och djursamhällen. Syftet med naturreservatet är även att friluftsliv och naturupplevelse ska gynnas, dock endast i sådan omfattning att bevarandet av biologisk mångfald inte påverkas negativt.

Syftet uppnås genom att skogen undantas från produktion, genom att förhindra exploatering och andra arbetsföretag i området samt genom att tillgängliggöra området för allmänheten.

Förvaltningsinriktningen för naturreservatet är fri utveckling, för en mindre del först efter restaurering. På sikt kan det också krävas att naturvårdsbränning utförs för att säkerställa de naturvärden som naturreservatet syftar till att bevara. Spontan skogsbrand i området tillåts löpa fritt så långt säkerhetsaspekterna tillåter. Naturvårdsbränning ska genomföras på sådant vis att intrycket av orördhet och naturlighet ej förtas.

Områdets orördhet och vildmarkskaraktär understryks genom att fordonstrafik i terräng förbjuds. Vidare görs vissa anordningar för att underlätta för friluftslivet.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla.

Föreskrifterna gäller inte de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med reservatet och som framgår av föreskrifterna nedan.

Föreskrifterna utgör inte hinder för spontant uppkommen brand att löpa fritt.

Föreskrifterna gäller inte heller den uppföljning av områdets skötsel och naturvärden eller av miljöns utveckling i stort, inklusive nödvändig provtagning och insamling av bestämningsmaterial, som utförs av eller på uppdrag av Länsstyrelsen eller Naturvårdsverket. Sådana undersökningar skall ske i samråd med reservatsförvaltningen.

I enlighet med 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 4). Skötselplanen kan komma att revideras inom ramen för detta besluts syfte och föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden:

Utöver vad som annars gäller i författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. avverka träd och buskar eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle
2. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets ytformer som att schakta, tippa, gräva, dika, dämma, leda bort vatten eller anordna upplag
3. dra fram mark- eller luftledning
4. uppföra byggnad eller annan anläggning
5. använda eller sprida kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
7. rensa befintliga diken
8. framföra motordrivet fordon, exempelvis skogsmaskin, traktor, snöskoter och terränghjuling (sk fyrhjuling). Undantag gäller för älgdragare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt (älg, hjort, björn, vildsvin) från området. Uttransporten ska ske så att skador på mark och vegetation undviks

Föreskrifterna A1, A2 och A7 gäller inte normalt underhåll av befintligt vägområde i naturreservatets västra del.

Föreskriften A3 gäller inte eventuell nedläggning av markkabel inom vägområdet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter förpliktas att tåla:

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets yttergränser enligt svensk standard 03 15 22 och Naturvårdsverkets anvisningar
2. anläggande och underhåll av parkeringsplats enligt karta, bilaga 3
3. anläggande, utmärkning och underhåll av led, inklusive spångning där så behövs för att undvika onödigt markslitage, enligt karta, bilaga 3
4. uppsättande och underhåll av informationstavla vid parkeringsplats
5. undersökningar av skogliga strukturer, djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive provtagning och nödvändig insamling av bestämningsmaterial
6. naturvårdsbränning inklusive nödvändiga skyddsåtgärder som upprättande av brandgator och eftersläckning i skötselområde 1 och 3, bilaga 3
7. naturvårdande luckhuggning och ringbarkning som åtgärder av engångskaraktär i restaureringssyfte i skötselområde 2, bilaga 3

För en mer detaljerad redovisning av vad föreskrifterna under B innebär hänvisas till gällande skötselplan för området.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet, samt om ordningen i övrigt inom reservatet:

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. samla in ryggradslösa djur, t ex skalbaggar, snäckor och fjärilar
2. samla in mossor, lavar och vedsvampar
3. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd, stående och omkullfallna träd och buskar
4. utan länsstyrelsens tillstånd i näringssyfte organiserat utnyttja området, samt för skolor och institutioner att regelmässigt utnyttja området för att utföra vetenskapliga eller andra undersökningar
5. framföra motordrivet fordon, exempelvis skogsmaskin, traktor, snöskoter och terränghjuling (sk fyrhjuling). Undantag gäller för älgragare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt (älg, hjort, björn, vildsvin) från området. Uttransporten ska ske så att skador på mark och vegetation undviks
6. elda annat än på anvisad plats

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn	Naturreservatet Ängemyrarna
Län	Värmland
Kommun	Årjäng
Lägesbeskrivning	Ca 7,5 km SSO Årjängs tätort, mellan Järnsjön och Västra Silen
Församling/Socken	Sillbodal
Topografisk karta	10BNO
Ekonomisk karta	10B6I
Naturgeografisk region	28b Kuperad sydlig boreal
Kulturgeografisk region	Värmlands och Dalslands dalbygder
Fastigheter	Sillbodals-Risviken 1:78
Areal	56,4 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen Värmland

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Ärendets beredning

2004 inventerade och avgränsade Skogsstyrelsen ett större område med nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt vid Ängemyrarna. I januari 2006 kontaktades Skogsstyrelsen av en virkesköpare som planerade att utföra en gallring av ett skogsbestånd i det aktuella området. Skogsstyrelsen informerade Länsstyrelsen som i sin tur tog kontakt med markägarna. I juni 2006 beställdes värdering av området. I november 2007 tecknades köpekontrakt mellan den tidigare markägaren och Naturvårdsverket, som förvärvade det område som nu blir naturreservat. Förslag till beslut om naturreservat delgavs sakägare och berörda myndigheter i september 2011.

Remissinstansernas och sakägares synpunkter

Sveriges geologiska undersökning (SGU) lämnar kompletterande information om områdets geologi. SGU framför även att föreskrifterna bör utformas så att begränsad provtagning av jordlager och berggrund för karterings-, forsknings- eller prospekteringsändamål kan utföras efter särskilt tillstånd.

Årjängs kommun har inget att erinra mot förslaget till bildande av naturreservat.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Den kompletterande informationen om geologin som lämnats av SGU införs i beskrivningen av omgivande landskap och reservatet.

Angående SGU:s synpunkt rörande föreskrifternas utformning menar Länsstyrelsen att formuleringen i förslag till beslut medger möjlighet att inkomma med ansökan om tillstånd eller dispens från reservatsföreskrifterna. Tillstånd eller dispens för den provtagning som SGU beskriver i sitt yttrande kan i en sådan prövning beviljas, om provtagningen inte strider mot naturreservatets syfte.

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING OCH INTRESSEPRÖVNING

Beskrivning av omgivande landskap och reservatet

Naturreservatet är beläget i Årjängs kommun, söder om Årjängs tätort. Reservatet ligger mellan Järnsjön och Västra Silen i en trakt med flera skogsområden som hyser höga naturvärden. Naturreservatet är ett av södra Värmlands största sammanhängande områden med gammal tallskog. Berggrunden går ofta i dagern och utgörs av en vanligen rödaktig granit på vilken morän förekommer tunt och osammanhängande. Inslag av torvmarker finns.

Naturreservatet utgörs huvudsakligen av högstammig tallskog med ett fältskikt som varierar mellan blåbär, ljung och lavrika hållmarker. I fuktiga svackor i terrängen ökar andelen gran. I naturreservatet finns även spridda inslag av lövträd, främst asp och vårtbjörk. I den centrala delen sluttar skogsmarken mot sydost ner mot Ängemyrarna och domineras av hållmarkstallskog. Här är trädskiktet glesare och inslaget av riktigt gamla knotiga tallar är stort. I den centrala delen och på Ängemyrarnas skogs- myrmosaik är vildmarksprägel påtaglig. Österut, mellan Ängemyrarna och Dundertjärn, minskar inslaget av gammeltall något och skogens medelålder är lägre. Spår efter tidigare skogsbränder finns både på torrakor och levande tallar. På en tall räknades upp till tre invallningar efter tidigare bränder.

Signalarter är arter som indikerar skogar med höga naturvärden. Hittills har 31 signalarter påträffats inom naturreservatet. Av dessa är 12 förtecknade på den svenska rödlistan över utrotningshotade arter. I naturreservatet har spår efter skalbaggar raggbock (*Tragosoma desparium*) och reliktböck (*Nothorina punctata*) hittats.

Motiv till skydd

Genom en reservatsbildning vid Ängemyrarna bevaras ett område med gammal talldominerad naturskog med viktiga strukturer som gamla grovbarkiga träd, döende och döda träd och död ved. Huvudmotivet för att bilda naturreservatet är att bevara de höga naturvärden som förekommer i området och som är knutna till den gamla skogen med dess strukturer, funktioner och processer.

Ängemyrarna är ett stort sammanhängande naturskogsområde med mycket höga naturvärden. Området är inte att betrakta som normal produktionsskog och bör därför inte heller skötas som en sådan. Virkesuttag, avverkning för vägdragning eller uppförande av nya byggnader, bortstädning av vindfällan och döende träd skulle medföra att de miljöer och arter som ligger till grund för naturreservatets bildande ges sämre förutsättningar för ett långsiktigt bevarande. Naturreservatets utformning med sammanhängande skogsbestånd ger populationer av sällsynta och hotade arter större möjligheter att överleva i reservatet och ökade möjligheter att bidra till att upprätthålla livskraftiga populationer av dessa arter i andra liknande delar av skogslandskapet.

Som naturreservat kommer området att förvaltas med enda syfte att gynna naturvärdena och att tillgängliggöra området för det rörliga friluftslivet. Eventuella naturvårdande åtgärder utförs för att förbättra livsmiljöerna för de hårt trängda skogslevande arter som har en fristad i området.

Länsstyrelsen gör bedömningen att detta är ett mycket skyddsvärt område vars naturkvalitéer och besöksvärde endast kan säkerställas genom att det undantas från skogsbruk och andra arbetsföretag och åtgärder som kan påverka mark, flora och fauna.

Överensstämmelse med planer, internationella åtaganden, miljökvalitetsmål med mera

Bildandet av naturreservatet Ängemyrarna är en del i Länsstyrelsens arbete med miljökvalitetsmålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv". Beslutet är även ett led i Sveriges internationella åtaganden (Natura 2000) om skydd av den biologiska mångfalden. Beslutet följer nationella och regionala riktlinjer och strategier för prioritering av naturreservatsskydd, vilka bygger på Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden.

Beslutet bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Ingen kommunal detaljplan eller områdesbestämmelse enligt plan- och bygglagen finns som berör området. Beslutet är inte i konflikt med koncessioner eller undersökningstillstånd för gruvnäringen, enligt den information Länsstyrelsen fått av Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Intresseprövning

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en vägning mellan enskilda och allmänna intressen med utgångspunkt att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbud eller inskränkning, och den belastning som förbudet eller inskränkningen har för den enskilde. Denna vägning brukar refereras till som proportionalitetsprincipen. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av reservatet och de inskränkningar som gjorts i markanvändningen är nödvändiga och att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå reservatets syfte. Den tidigare markägaren har sålt berört markområde till staten och därigenom ekonomiskt kompenserats för de förbud och inskränkningar som naturreservatet medför.

Upplysningar

Länsstyrelsen är enligt 8 § miljötillsynsförordning (2011:13) ansvarig för att bedriva tillsyn över reservatet. I tillsynen ingår att övervaka att reservatsföreskrifterna följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter, om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Eftersom området syftar till att bevara biologisk mångfald ska eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas orörda. Bestämmelserna i 5, 6 och 10 och 29 §§ skogsvårdslagen ska inte tillämpas inom naturreservatet (se 4 § skogsvårdslagen). Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen är därför efter reservatsbildningen statens ansvar.

Hur man överklagar, se bilaga 6

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Eva Eriksson. Föredragande har varit naturvårdshandläggare Tomas Keiner. I den slutliga handläggningen har även deltagit chefsjurist Lars-Ove Olsson, antikvarie Fredrik Berg, enhetschef Anders Walldorf, verksamhetschef Torben Ericson samt länsråd Björn Sandborgh.

Eva Eriksson

Tomas Keiner

Bilagor

1. Beslutskarta med naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Karta rörande föreskrifter 7 kap. 6 § miljöbalken
4. Skötselplan
5. Områdesbeskrivning
6. Hur man överklagar

Sändlista remiss

Risvikens Viltvårdsområde, Irene Karlsson, Risviken Nordstuga, 672 91 ÅRJÄNG

Skogsstyrelsen Region Svea, Box 387, 651 09 KARLSTAD

Sveriges geologiska undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA

Årjängs kommun, Kommunstyrelsen, Box 906, 672 29 ÅRJÄNG

Årjängs kommun, Tomas Axelsson, Box 906, 672 29 ÅRJÄNG

Naturskyddsföreningen, Länsförbundet i Värmland, Verkstadsgatan 1, 652 19 KARLSTAD

Wermlands Ornitologiska Förening, Björn Arvidsson, Lignellsgatan 3A, 654 63 KARLSTAD

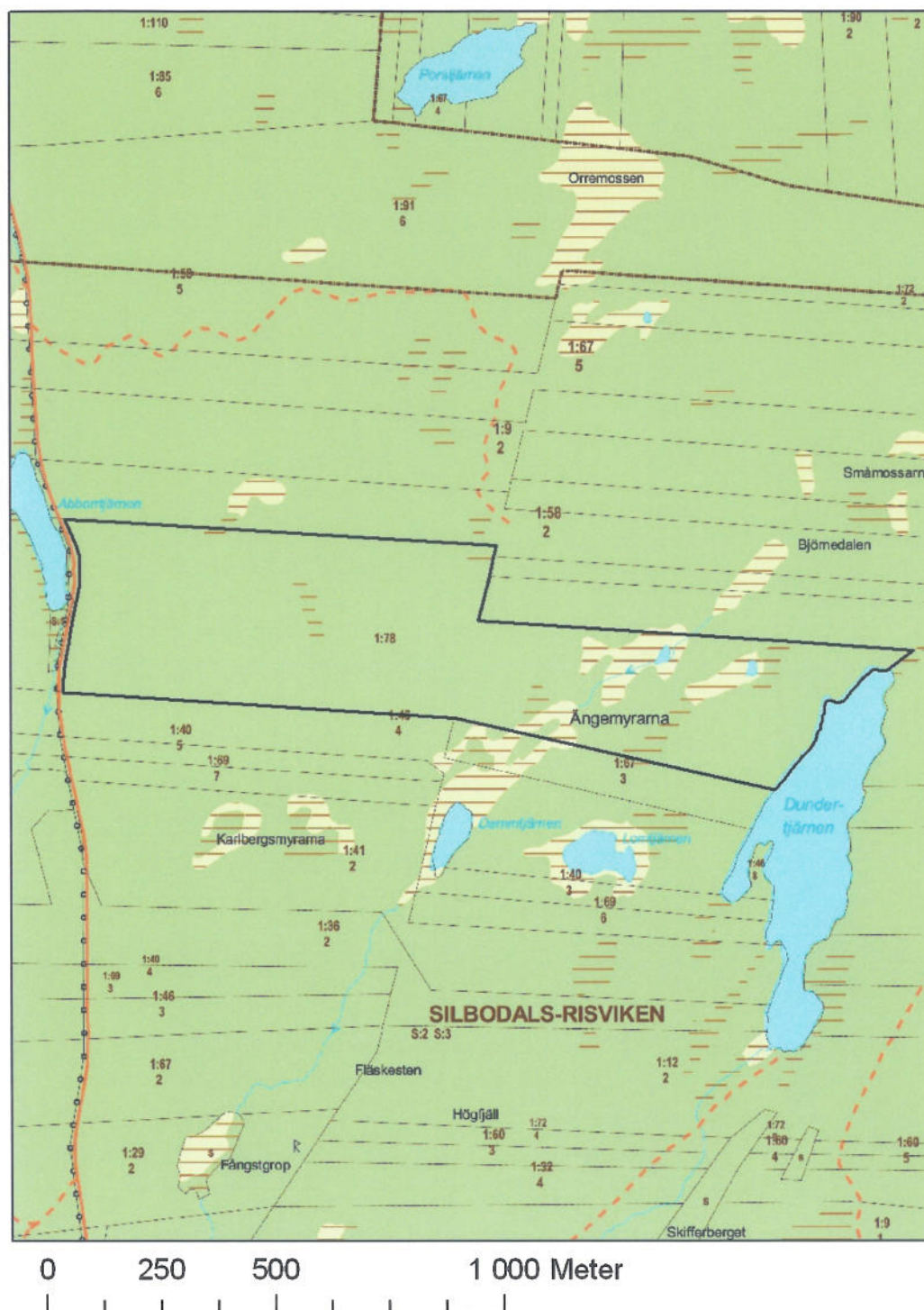
Värmlands Botaniska Förening, Per Larsson, Fallängsvägen 39 A, 671 51 ARVIKA

Värmlands läns jaktvårdsförbund, Box 65, 660 60 MOLKOM

LRF, Länsförbundet i Värmlands län, Köpmannagatan 2^{4tr}, 652 26 Karlstad

Samhällsbyggnad, Fredrik Berg

Lantbruksstöd, Roger Bergqvist

Copyright Lantmäteriverket 2009, dnr 106-2004/188

Beslutskarta för naturreservatet Ångemyrarna (heldragen svart linje)

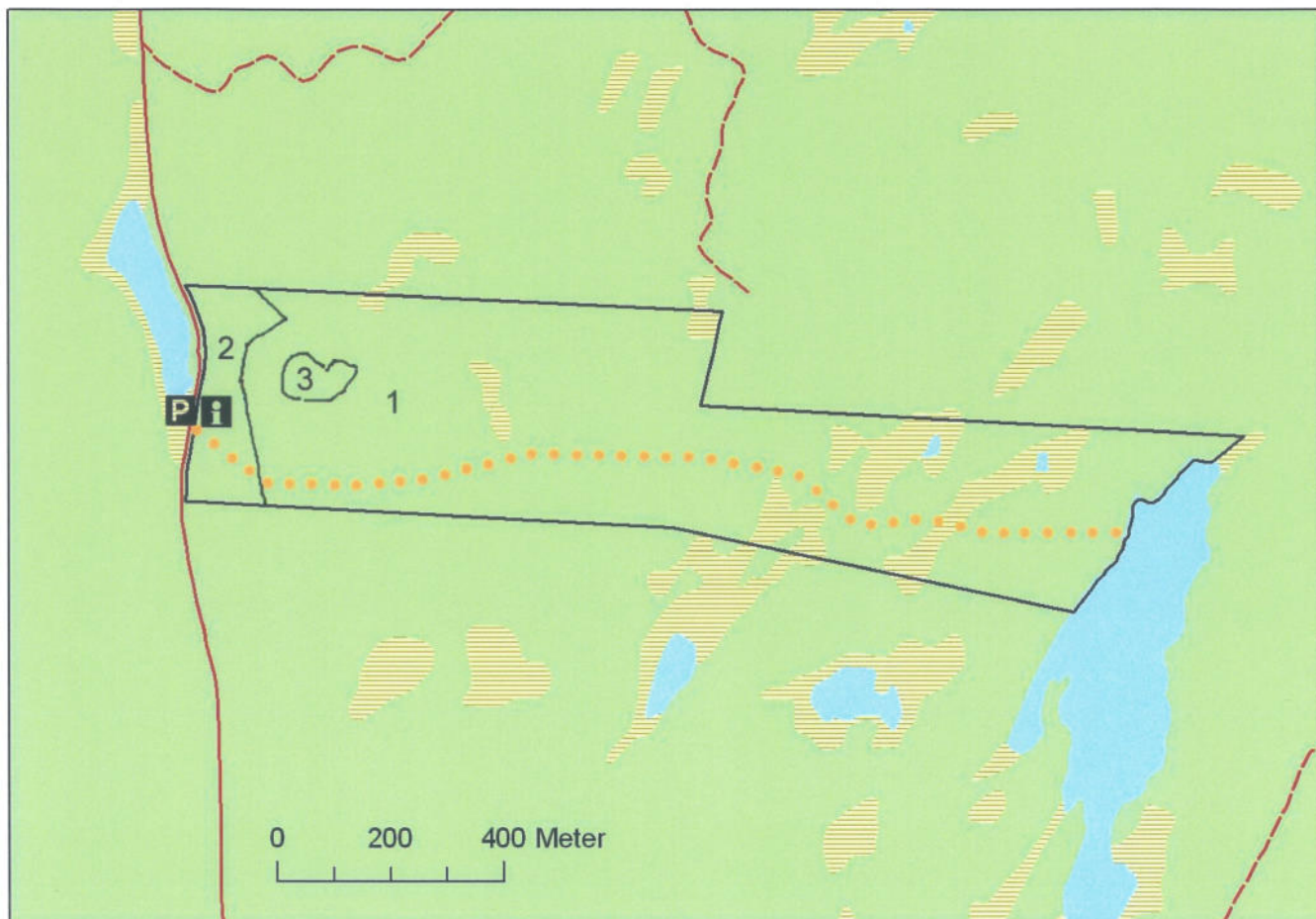
Copyright Lantmäteriverket 2009, dnr 106-2004/188

Översiktskarta för naturreservatet Ångemyrarna (heldragen svart linje)

Länsstyrelsen
Värmland

Bilaga 3. Karta med förtydligande av
föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 6 §
miljöbalken.
2011-11-25 Dnr: 511-6563-06

Copyright Lantmäteriverket 2009, dnr 106-2004/188

Orange prickad linje visar vandringsled. Symbolen "i" visar lokalisering för informationstavla. Symbolen "P" visar lokalisering för parkeringsplats. Siffror 1, 2 och 3 visar naturreservatets olika skötselområden.

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET ÄNGEMYRARNÄ

1. Syfte med naturreservatet

Naturreservatet Ängemyrarna bildas i syfte att bevara brandpräglad tallnurskog och biologisk mångfald knuten till denna. Området ska tillsammans med andra skogsmiljöer i omgivande landskap ge goda förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av naturliga växt- och djursamhällen. Syftet med naturreservatet är även att friluftsliv och naturupplevelse ska gynnas, dock endast i sådan omfattning att bevarandet av biologisk mångfald inte påverkas negativt.

Syftet uppnås genom att skogen undantas från produktion, genom att förhindra exploatering och andra arbetsföretag i området samt genom att tillgängliggöra området för allmänheten.

Förvaltningsinriktningen för naturreservatet är fri utveckling, men på sikt kan det krävas mer genomgripande restaureringsåtgärder som naturvårdsbränning för att säkerställa de naturvärden som naturreservatet syftar till att bevara. Spontan skogsbrand i området tillåts löpa fritt så långt säkerhetsaspekterna tillåter. Naturvårdsbränning ska genomföras på sådant vis att intrycket av orördhet och naturlighet ej förtas.

Områdets orördhet och vildmarkskaraktär understryks genom att fordonstrafik i terräng förbjuds. Vidare görs vissa anordningar för att underlätta för friluftslivet.

2. Revidering av skötselplanen

Om denna skötselplan i det framtida förvaltningsarbetet bedöms vara inaktuell, eller om den skötsel som beskrivs inte medför att naturreservatets syfte uppnås på ett resurseffektivt sätt, bör skötselplanen revideras inom ramen för gällande beslut.

3. Beskrivning av bevarandevärden

3.1 Administrativa data

Objektnamn	Naturreseptatet Ängemyrarna
NVR-id	202 87 09
Naturgeografisk region	Kuperad sydlig boreal
Kommun	Årjäng
Markslag och naturtyper (ha) (enligt Naturvårdsverkets satellitbildstolkning)	
Skogsmark	
-tallskog	33,1
-granskog	2,7
-barrblandskog	9,3
-lövblandad barrskog	1,5
-triviallövskog	0,5
-sumpskogsimpediment	0,4
-lövsumpskog	0,2
-barrsumpskog	1,7
-impediment	3,6
Våtmark	3,2
Sjöar och vattendrag	0,3
Total areal	56,4
Prioriterade bevarandevärden	
Markslag	Gammal tallnurskog Skogs- och myrmosaik Sumpskog
Strukturer	Gammeltallar, stående och liggande död ved, gamla grova lövträd
Arter	Raggbock Reliktbock Asppraktbagge Stekelbock Tjäder Järpe Dvärgbägarlav Garnlav Tallticka Kandelabersvamp Koralltaggsvamp Svart taggsvamp Vedtrappmossa Kornknutmossa

3.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Plockhuggning av enstaka träd har tidigare förekommit i naturreservatet. I övrigt är naturreservatet inte påverkat av skogsbruk. Namnet Ängemyrarna antyder att slåtter har skett på de myrmarker som finns i naturreservatets östra del. Nuvarande markanvändning utgörs av rekreation och jakt.

3.3 Områdets bevarandevärden

3.3.1 Biologiska bevarandevärden

Vid Ängemyrarna finns ett stort sammanhängande område med gammal tallskog, något som är ovanligt i södra Värmland. Flera av tallarna bedöms vara ca 250 år gamla. I naturreservatet finns även ett mindre område med skogs- och myrmosaik kring själva Ängemyrarna. Mindre områden med naturskogsartad granskog finns i naturreservatets västra del och i partier med tjockare jordtäckte eller sumpig mark. Här och var i reservatet står även gamla grova aspar.

Skogens karaktär med strukturer som till exempel gamla grovbarkiga tallar, stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier och solexponering av levande och döda träd skapar livsförutsättningar för flera hotade och ovanliga arter.

Särskilt värt att bevara i Ängemyrarnas naturreservat är:

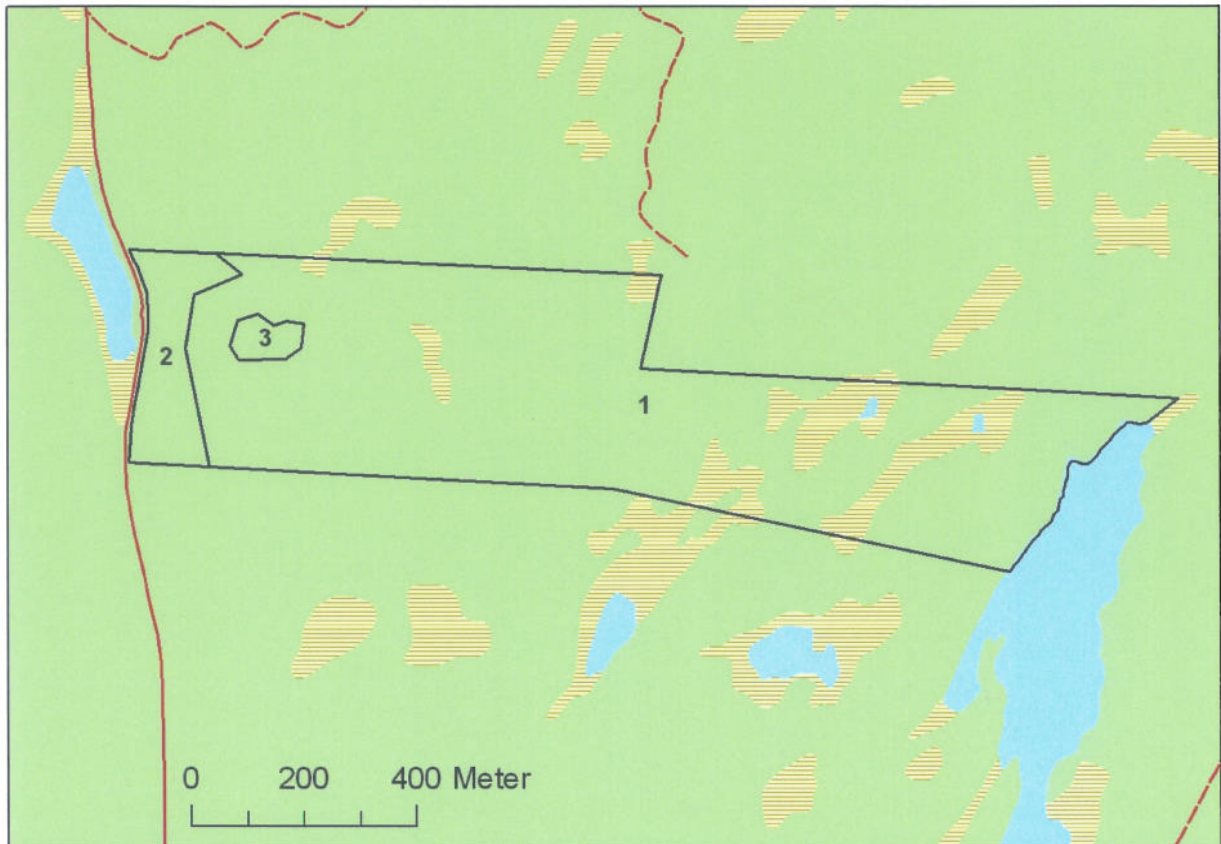
- gamla grovbarkiga tallar
- torrträd
- glesa och luckiga skogsbestånd som medger solexponering av diverse strukturer
- död ved i olika nedbrytningsstadier och i olika mikroklimat

3.3.3 Bevarandevärden för friluftslivet

Ängemyrarna har ett bra läge för friluftsliv, beläget ca åtta kilometer från Årjängs tätort och ca två kilometer från Risviken, där turismverksamhet bedrivs. Naturreservatet kan enkelt göras tillgängligt för allmänheten med parkering, informationstavla och vandrings slinga vid den allmänna vägen som går mellan Årjäng och Risviken. Den lättpromenerade gamla tallskogen, ofta på hållmark, som avbryts av skogs- myrmosaikerna är ett attraktivt och trevligt besöksmål med vildmarkskaraktär.

4. Skötselområden

Naturreseptet har delats in i tre skötselområden utifrån skogens karaktär och planerad skötsel. Skötselområdenas indelning framgår av nedanstående karta.

Figur 1. Karta med indelning i skötselområden.

4.1 Skötselområde 1 – Tallnatskog och skogs- myrmosaik, värdekärna (51,4 ha)

Beskrivning

Skötselområdet utgör den större delen av naturreseptet. Skötselområdet domineras av tallnatskog med små insprängda myrar och fuktiga svackor i terrängen i vilka ett större inslag av gran och lövträd förekommer.

Prioriterade arter

Tjäder

Järpe

Reliktbock

Raggbock

Bevarandemål

Området ska bibehålla sin prägel av tallnurskog. Naturskogskaraktären ska över tiden öka ytterligare med större inslag av död ved och grova solexponerade tallar.

Skötsel

Fri utveckling med intern dynamik i skogsbeståndet. Om inväxande gran gör att skogen blir allt mer slutet och strukturer som solexponerade stammar av gammeltall och solexponerad död tallved försvinner så ska naturvårdsbränning ske. Naturvårdsbränning ska genomföras på ett sådant sätt att områdets intryck av naturlighet, orördhet och vildmarkskänsla bibehålls i största möjliga utsträckning.

4.2 Skötselområde 2 – Lövrik barrblandskog, utvecklingsmark (4,2 ha)

Beskrivning

Området består av en sluttning i västerläge som gränsar mot vägen mellan Årjäng och Risviken. Skogen är medelålders och består av en blandskog med bitvis hög andel asp och björk.

Bevarandemål

Målsättningen är att utveckla en luckig och flerskiktad naturskogsartad blandskog med hög lövandel. Andelen död ved och beståndets luckighet ska öka.

Skötsel

Ringbarkning av gran och friställning av lövträd och tall genomförs. Detta ska ses som åtgärder av engångskaraktär för att snabbare uppnå skötselområdets bevarandemål.

4.3 Skötselområde 3 – Ungt barrskogsbestånd, arronderingsmark (0,8 ha)

Beskrivning

Ett mindre bestånd av tall med en ålder på ca 20-30 år. Inslag av små myrar och spridda äldre träd av gran och björk förekommer i skötselområdet

Bevarandemål

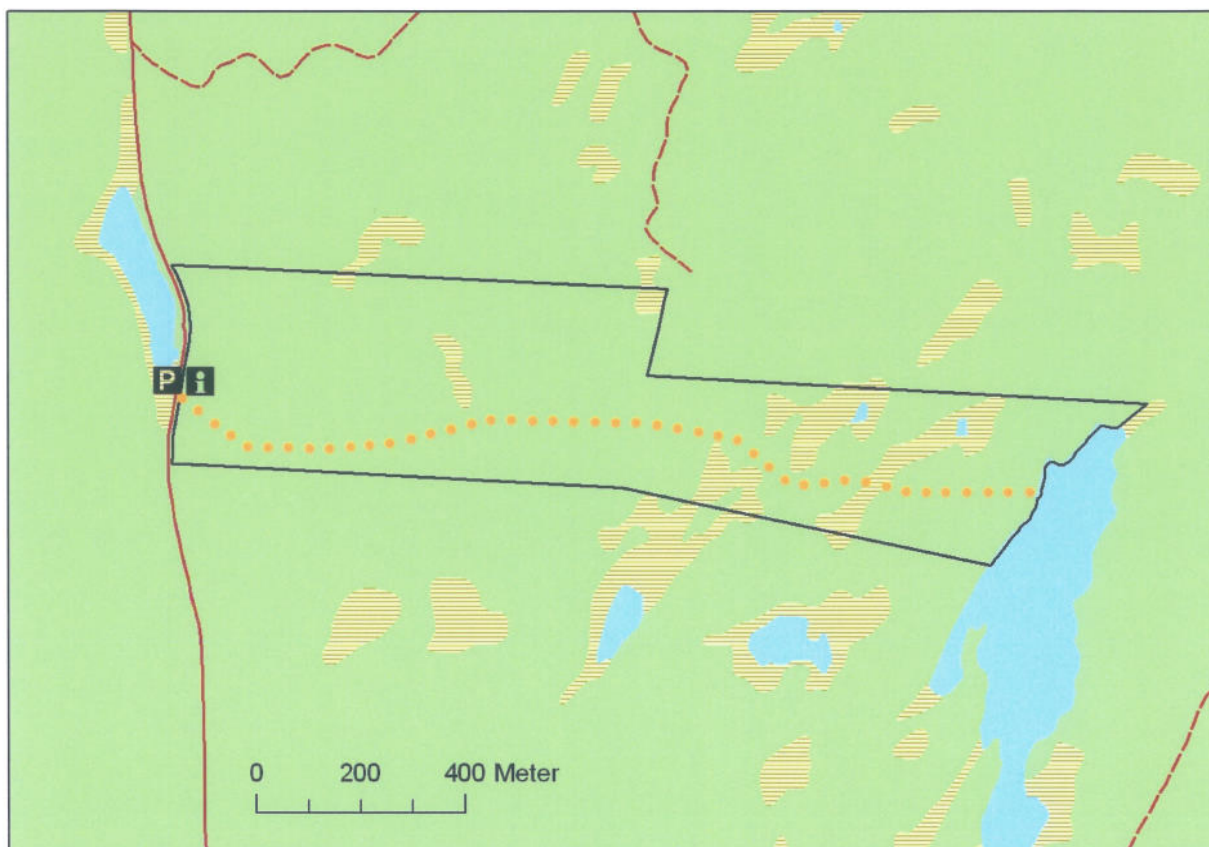
På lång sikt ska skötselområdet utveckla naturskogskaraktär.

Skötsel

Fri utveckling. Skötselområdet kan inkluderas i naturvårdsbränning tillsammans med skötselområde 1.

5. Friluftsliv

För att göra naturreservatet lättillgängligt för allmänheten iordningställs parkeringsplats och informationstavla väl synlig vid vägen. Från parkeringsplatsen markeras en vandringsled. Anordningarnas planerade läge framgår av nedanstående karta.

Figur 2. Friluftslivsanordningar.

Åtgärder

Vägbeskrivning och vägvisning ordnas. Reservatsentré med parkeringsplats och informationstavla anläggs vid vägen. Från reservatsentrén markeras vandringsled. Leden kan behöva spångas vid våtmarkerna vid Ängemyrarna.

6. Uppföljning

Bevarandemålen för området preciseras i nivåsatte så kallade målindikatorer. En redogörelse för precisering och uppföljning av målindikatorerna beslutas separat i en särskild uppföljningsplan.

6.1 Uppföljning av skötselinsatser

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och i vilka skötselområden, vem som utfört dem, tidsåtgång för genomförande samt när de genomförts.

I den årliga dokumentationen redovisas utförande och underhåll för följande delar:

- Skyltning, vägvisning och parkeringsplats
- Åtgärder i skogsbestånd

7. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötselområde
Naturvårdsbränning	Vid behov	1, 3
Restaureringsåtgärd	2013	2
Markera naturreservatets yttergräns	2012	Hela naturreservatet
Publicera information om naturreservatet på Länsstyrelsens webbplats	2012	Friluftsliv
Anslå informationstavla	2013	Friluftsliv
Anordna parkeringsplats	2013	Friluftsliv
Markera vandringsled	2013	Friluftsliv
Anordna vägvisning	2013	Friluftsliv
Underhåll av parkeringsplats och informationstavla	Vid behov	Friluftsliv
Underhåll av gräns- och ledmarkering	Vid behov	1, 2 och friluftsliv

8. Genomförd dokumentation

Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering

Inventeringsarbete i fält i samband med reservatsbildningen

Områdesbeskrivning Ängemyrarna, Årjängs kommun

Bakgrund

Inom ramen för de av riksdagen 16 antagna miljö kvalitetsmålen, ingår som ett delmål i miljömålet *levande skogar* att undanta ytterligare skyddsvärd skog från skogsbruk. Länsstyrelsen arbetar med att skydda en del av dessa skogsområden genom att bilda naturreservat. Idag är drygt en halv procent av länets produktiva skogsmark undantagen skogsbruk i naturreservat.

Vid utpekandet av nya förslag på naturreservat prioriterar Länsstyrelsen områden med:

- höga naturvärden, t.ex. förekomst av hotade arter och ovanliga skogliga strukturer
- skogar som är kraftigt underrepresenterade på regional och nationell nivå inom dagens redan skyddade areal
- områden där reservatet kompletterar redan pågående reservatsbildningar eller befintliga avsatta skogsområden, både statligt skyddade och frivilligt avsatta
- områden som ingår i en s.k. *värde trakt* där ett kluster av värdefulla områden förekommer i landskapet.

Skogs- och myrområdet Ängemyrarna uppnår flertalet av ovan uppräknade kriterier. Området innehåller hotade arter och de viktigaste utgörs av krävande tallskogsberoende arter, t.ex. insektsarterna raggbock och reliktbock. Skogsområdet är också ett av de större områdena i sydvästra Värmland med 200-årig tallskog.

Allmän beskrivning

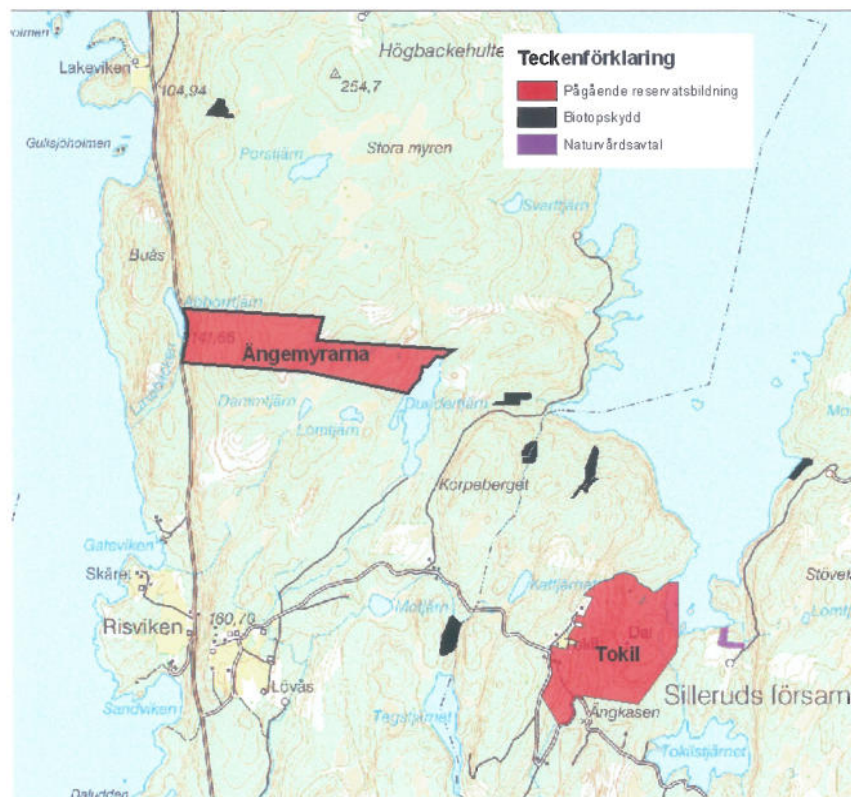
Området omfattar totalt ca 56 hektar och utgörs huvudsakligen av relativt högstammig tallskog med ett fältskikt som varierar mellan blåbär, ljung och lavrika hällmarker. I fuktiga svackor i terrängen ökar andelen gran. Spridd förekomst av löv, främst asp och vårtbjörk förekommer. I centrala delen, där skogsmarken sluttar mot sydost ner mot Ängemyrarna, dominerar hällmarkstallskog. Här glesnar trädskiktet något och inslaget av riktigt gamla knotiga tallar ökar. Det är här och på Ängemyrarnas myr- skogmosaik som vildmarksprägel är som störst. Österut, mellan Ängemyrarna och Dundertjärn, minskar inslaget av gammeltall något och skogens medelålder är lägre. Spår efter brand finns både på torrakor och levande tallar. På en tall räknades upp till tre invallningar efter tidigare bränder.

Levande tall väster om Ängemyrarna med invallningar efter tre bränder.

Naturvärden

Huvudmotivet för den föreslagna reservatsbildningen är att bevara en gammal tallskog och ett mindre område med värdefull skog- och myrmosaik. Den allmänna förekomsten av gammeltallar gör skogen naturskogslik på flertalet ställen. Även den spridda förekomsten av gammal, grov asp är värdefull. Dock är tillgången på död ved begränsad men spridda talltorrakor, gamla lämnade toppar efter plockhuggning och lågor i olika nedbrytningsstadier förekommer. I partier med tjockare jordtäckte eller sumpig mark finns granskog med tall- och lövinslag. I västra delens västsluttning finns naturskogsartad granskog.

Ångemyrarnas läge i förhållande till andra naturvårdsavsättningar i trakten.

Den goda förekomsten av gammeltall skapar förutsättningar för en hel del krävande arter. *Tjäder* observeras på flera ställen inom området och spillning och natträdd tyder på att en lekplats finns här. Nära Dundertjärn i öster sågs två *järpe* i en lämplig häckningsmiljö. I en myrkant strax öster om Ångemyrarna noterades angrepp av *relikthock* i en gammal grovbarkig tall. Denna skalbagge lever i innerbarken på grövre, solexponerade tallar och är mycket sällsynt och lokal. Om arten fortfarande finns kvar i området är svårt att avgöra.

På gammal tallved noterades arter som *dvärgbägarlav*, *vedskivlav*, *tunn flarnlav* och *Flagellkvastmossa*. På några äldre tallågor har gnagspån och kläckhål efter *raggbock* hittats. Denna stora skalbagge kräver äldre tallågor, t.ex. vindfällan, med speciell röta och god solexponering. Grövre tallågor med hård kärnved är lämpliga och då gärna träd som överlevt skogsbränder. På fuktig ved i skuggigt läge växer *vedtrappmossa* och *långfliksmossa*.

Inslaget av lövträd hyser även de en del krävande arter. I ett sumpskogsparti vid Ångemyrarna hittades de båda skorplavarna *rostfläck* och *glansfläck* på senvuxna gamla klibbalar. På grovbarkig gammal solexponerad asp hittas kläckhål efter *asppraktbagge*. Den ovanliga svampen *koralltaggschamp* har hittats på död lövved och *kandelabersvamp* är funnen på fuktig och murken asplåga.

Funktionsindelning

Reservatsförslaget har delats in i olika delområden utifrån deras funktion ur naturvårdssynpunkt. Karta över funktionsindelning med förklaring och beskrivna delområden finns längst bak. De har varierande naturvärden och föreslås också få lite olika skötselriktningar. Av den totala arealen produktiv skogsmark på 52,7 hektar utgör andelen värdekärna ca 48,1 hektar. Värdekärna är ett sammanhängande naturområde som bedöms ha stor betydelse för flora och fauna och/eller är en prioriterad naturtyp. Utvecklingsmark är delområde som i dagsläget har ett ringa eller begränsat naturvärde men som med utgångspunkt från befintlig vegetation och/eller belägenhet bedöms ha förutsättningar att utveckla och förstärka värdekärnans naturvärde antingen på kort eller längre sikt. Den allra västligaste delen har beskrivits som utvecklingsmark där är ett medelålders blandskogsbestånd med rätt skötsel kan utveckla höga naturvärden inom en snar framtid. Arronderingsmark finns i ett mindre bestånd i västra delen och består av ca 20-30 årig tallungskog.

	hektar	%
Total areal	56	-
Sjö	0,3	-
Våtmark	3	-
Prod. skogsmark	52,7	100
Värdekärna	48,1	92
Utvecklingsmark	3,3	7
Arronderingsmark	1,3	1

Tabell över arealer på respektive delområden enligt funktionsindelningen.

Värdefull granskog i sluttningen mot Abborrtjärn i det föreslagna naturreservatets västligaste del, delområde 1.

Beskrivning av delområden

Reservatsförslaget har delats in i 3 olika delområden. Några olika skötselriktningar föreslås som främst syftar till att påskynda nybildandet av död tallved, skapa öppningar i trädsiktet för att bl.a. släppa in mer solljus och ytterligare förstärka naturskogskaraktären i äldre barrbestånd.

Nedan beskrivs varje delområde med avseende på karaktär, naturvärde och artfynd (signal- och rödlistade insekter, kärlväxter och kryptogamer samt vissa fåglar). De arter som är rödlistade är försedda kategoriförkortning efter det latinska namnet. Kategorierna och namnen följer *Rödlistade arter i Sverige 2010* (Gärdenfors, U. (red.) 2010, ArtDatabanken, SLU Uppsala).

Delområde 1, värdekärna, 48,1 hektar

Delområdet utgör den huvudsakliga produktiva skogsmarksarealen som redan beskrivits ovan. Skogen är talldominerad med en medelålder kring 200 år. Både yngre och äldre träd förekommer. Den riktiga vildmarkskänslan infinner sig kring Ängemyrarna där mindre myrkanter av vresiga tallkronor och lövblandade sumpskogar. För att vara talldominerat har relativt många signalarter bland kryptogamer hittats. Delområdet är säkerligen ett av de större, sammanhängande områdena med gammal tall i södra Värmland.

Arter

Spillkråka *Dryocopus martius*
Järpe *Bonasia bonasia*
Tjäder *Tetrao urogallus*
Reliktbock *Nothorina punctata* NT
Raggbock *Tragosoma depsarius* VU
Asppraktbagge *Poecilota variolosa* NT
Bronshjon *Callidium coreaceum*
Stekelbock *Necydalis major* NT
Dvärgbägarlav *Cladonia parasitica* NT
Garnlav *Alectoria sarmentosa* NT
Vedskivlav *Lecidia botryosa*
Kortskäftad ärgspik *Microcalicium ahlneri*
Tunn flarnlav *Hypocenomyce friesii*
Stuplav *Nephroma bellum*
Skinslav *Leptogium saturninum*
Dvärgtufs *Leptogium teretiusculum*

Gammelgranslav *Lecanactis abietina*
Kattfotslav *Arthonia leucopellea*
Rostfläck *Arthonia vinosa*
Glansfläck *Arthonia spadicea*
Kandelabersvamp *Clavicornia pyxidata* NT
Koralltaggsvamp *Hericium coralloides* NT
Svart taggsvamp *Phellodon niger* NT
Tallticka *Phellinus pini* NT
Rävticka *Inonotus rheades*
Vedticka *Phellinus viticola*
Vedtrappmossa *Anastrophyllum hellerianum* NT
Flagellkvastmossa *Dicranum flagellare*
Långfliksmossa *Nowellia curvifolia*
Kornknutmossa *Odontoschisma denudatum* NT
Stubbspretmossa *Herzogiella seligeri*

Tjäders närvaro är påtaglig...

Naturskog i myrkant vid Ängemyrarna, delområde 1

Delområde 2, utvecklingsmark, 3,3 hektar

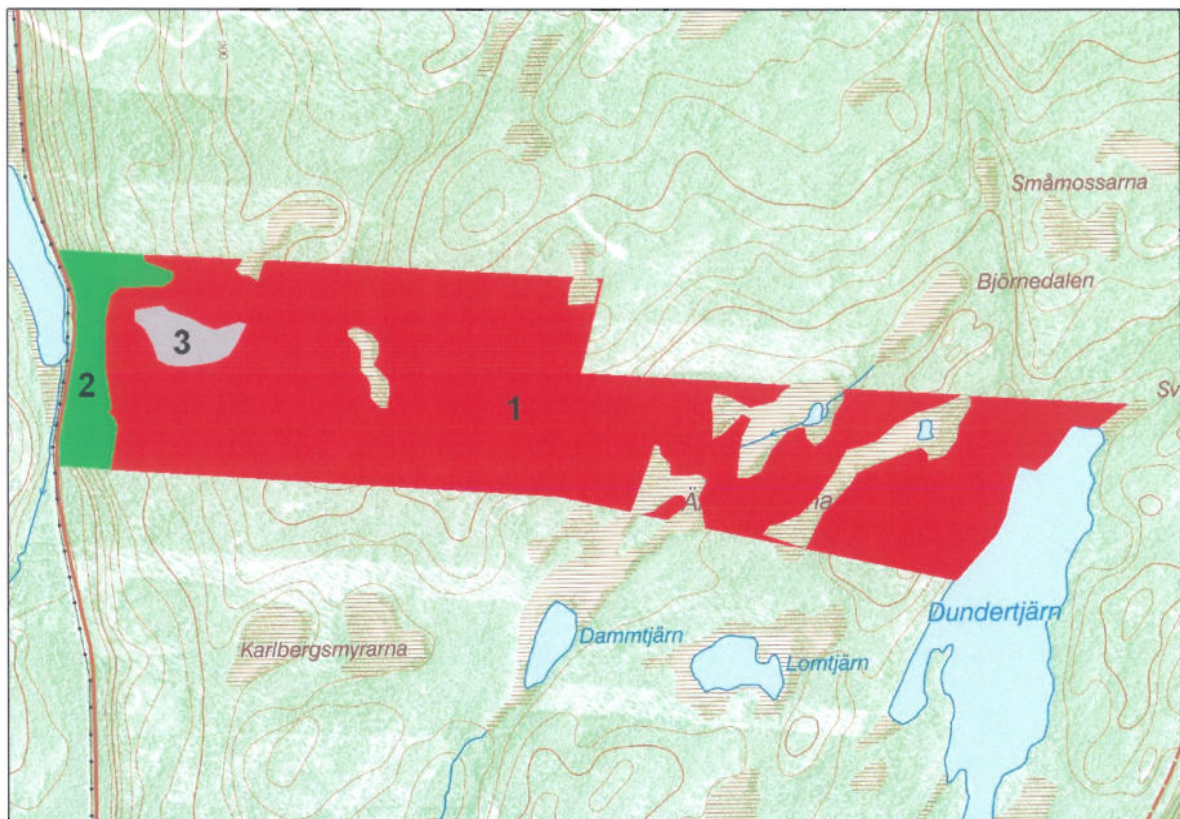
Området består av en västvänd sluttning som gränsar emot vägen mellan Sillegårdsed och Risviken. Skogen är medelålders och består av en blandskog med bitvis hög andel asp och björk. Inslag av små bergbranter och blockmarker med en liten stenig bäck skapar variation. Nedanför berget står en del klibbal i fuktigare partier.

Delområde 3, arronderingsmark, 1,3 hektar

Ett mindre barrskogsbestånd på ca 20-30 år med inslag av små myrar. Spridda äldre träd förekommer av främst gran och enstaka björk.

Uppgiftslämnare: Roger Gran, Per Knarvik, Karin Runesson, Fredrik Wilde och Sven Widén.

Text och foto: Fredrik Wilde.

Funktionsindelning och beskrivna delområden

Förklaring av funktionsindelning:

Värdekärna - röd

Ett sammanhängande naturområde som bedömts ha stor betydelse för flora och fauna och/eller är en prioriterad naturtyp.

Utvecklingsmark - grön

Mark som i dagsläget har ett ringa eller begränsat naturvärde men som med utgångspunkt från befintlig vegetation och/eller belägenhet bedöms ha förutsättningar att utveckla och förstärka värdekärnans naturvärde antingen på kort eller längre sikt.

Arronderingsmark - grå

Marker utan påvisade naturvärden som medtagits i ett reservatsförslag främst för att förbättra reservatets geografiska utformning av lantmäteri- och eller skötseltekniska skäl men även för att minska intrånget för fastighetsägaren genom att restinnehavet får en lämplig avgränsning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

VAR SKALL BESLUTET ÖVERKLAGAS	Länsstyrelsens beslut kan skriftligen överklagas hos regeringen, Miljödepartementet .
VAR INLÄMNAS ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse skall inlämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till regeringen.
TID FÖR ÖVERKLAGANDE	Skrivelsen måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet , annars kan Ert överklagande inte tas upp till prövning.
HUR MAN UTFORMAR SITT ÖVERKLAGANDE M M	I skrivelsen skall Ni - tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienumret) - redogöra för hur Ni anser att beslutet skall ändras Ni bör också redogöra för varför Ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt. Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er. Behöver Ni veta mer om hur Ni skall gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.
ÖVRIGA HANDLINGAR	Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.
UNDERTECKNA ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse skall undertecknas och namnteckningen förtydligas. Uppge också postadress samt telefonnummer där Ni kan nås dagtid.